

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено інноваційний розвиток як умову ефективного антикризового управління підприємством. Розглянуто основні напрямки інноваційного розвитку. Узагальнено ознаки інноваційної стратегії підприємства, як організаційної складової антикризового управління

Ключові слова: інноваційний розвиток, антикризове управління, інноваційна стратегія

Annotation

Innovative development as a condition of effective crisis management of the enterprise is investigated. The main directions of innovation development are considered. The signs of the innovative strategy of the enterprise as an organizational component of crisis management are generalized

Key words: innovative development, anti crisis management, innovative strategy

Вступ

Особливостями ринкової економіки є циклічність економічних процесів, нестабільність та прояв кризових явищ. На рівні конкретного промислового підприємства кризові явища доповнюються неефективністю загального, виробничого та фінансового менеджменту, відсутністю стратегічного планування, що призводить до падіння основних показників діяльності підприємства. Тому одним із шляхів недопущення кризових явищ, їх усунення, мінімізації втрат під час кризи є формування ефективної антикризової системи промислового підприємства, яка передбачає забезпечення інноваційності розвитку підприємства як передумови його виживання у глобальному конкурентному середовищі. Для вітчизняних підприємств забезпечення інноваційного розвитку є, по суті, єдиною передумовою їх існування та потенційного виходу на світові ринки. Отже питання антикризового управління в умовах інноваційного розвитку є досить актуальним.

Питання, пов'язані із антикризовим управлінням підприємства, методичним забезпеченням оцінювання імовірності банкрутства досліджували такі вчені як Бурий С. А., Василенко В. О., Довгань Д. А., Квасницька Р. С., Лігоненко Л. О., Лікарчук Н., Мартинець В. В., Мельниченко О. О., Погребняк А. Ю., Ромашова Я. В., Уткін Е. А., Шпачук В. В.

Питання, пов'язані із інноваційним розвитком, у своїх роботах досліджують такі вчені як Васильєва Т. А., Зянько В. В., Войнаренко М. П., Єпіфанова І. Ю., Микитюк П. П., Прохорова В. В., Рекова Н. Ю., Ярмолюк В. І.

Метою даної роботи є визначення місця інноваційного розвитку в антикризовому управлінні підприємством.

Основна частина

Вся діяльність ринку пов'язана з постійним оновленням. Основна маса інновацій в умовах ринку реалізується підприємницькими структурами, яким на сучасні тенденції розвитку і нововведення потрібно реагувати, причому відповідати на зміни треба швидко. Через нововведення фірми реалізують свій інноваційний потенціал і конкурентні позиції, а для більшості підприємств інновації сьогодні стають і умовою виживання на ринку. У світовій економічній літературі «інновація» інтерпретується як перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, що втілюється в нових продуктах і технологіях [1-2].

Зменшення впливу кризи на фінансовий стан та забезпечення позитивної динаміки показників діяльності підприємства пріоритетним є використання механізмів фінансової стабілізації, які направлені на мобілізацію внутрішніх резервів відновлення й зміцнення його платоспроможності. З цієї метою використовуються три основні групи резервів [3]:

- резерви операційної діяльності: раціоналізація ресурсного забезпечення і використання ресурсів, вдосконалення організації виробництва та праці й застосування найбільш ефективних способів просування товарів на ринку, впровадження інноваційного менеджменту на всіх ієрархічних рівнях підприємства, дієвий контроль і стимулювання високопродуктивної праці, гнучкі виробничі системи й оптимізація розмірів виробничо-збутової діяльності;

- резерви інвестиційної діяльності: оптимізація інвестиційного портфеля і вихід із неефективних інвестиційних проектів, підвищення ефективності реалізації проектів реального та фінансового інвестування, скорочення строків будівництва, поетапне виведення на проектну потужність об'єктів, вкладення вільних фінансових ресурсів у венчурні підприємства, наукомісткі виробництва тощо;

- резерви фінансової діяльності: ефективне розміщення власного та іншого капіталу в рентабельні активи, залучення довгострокових позик і кредитів, ефективне реінвестування прибутку та раціональна дивідендна політика.

Досить важливим чинником уникнення кризового фінансового стану є впровадження інновацій. Про пріоритетність інноваційного інвестування свідчить і той факт, що важливе значення має проблема раціонального використання наявних фінансових ресурсів, що відображається у формуванні такої структури інвестицій, яка характеризується прогресивними змінами.

В умовах сучасної ринкової конкуренції для того, щоб протистояти тенденції до зниження норми прибутку, спричиненої відносним збільшенням основної частини капіталу внаслідок зростання технічної оснащеності робочого місця, промислово розвинуті країни впроваджують цілеспрямовану інноваційно-інвестиційну стратегію, збільшуючи обсяги виробництва, реалізації і прибутку, підвищуючи продуктивність праці, знижуючи фондоємність, прискорюючи обіг вкладеного капіталу шляхом створення нових потреб у покупців, освоєння і поставки на ринок якісно нових видів продукції, вдосконалюючи технологію виробництва [4]. Таким чином, пріоритетним напрямком діяльності вітчизняних підприємств є формування інвестицій для впровадження різного роду інновацій.

В економічній літературі представлено два основних підходи до розуміння терміну «інноваційний розвиток» [5]:

- 1) предметно-технологічний або орієнтований на науковий результат, за якого інноваційний розвиток розглядається як кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності;
- 2) функціональний, при якому інноваційний розвиток пов'язується із функціями створення, впровадження, поширення нововведень, реалізації інноваційних проектів.

Основні напрями інноваційного розвитку підприємства в сучасній економіці наведено на рис. 1.

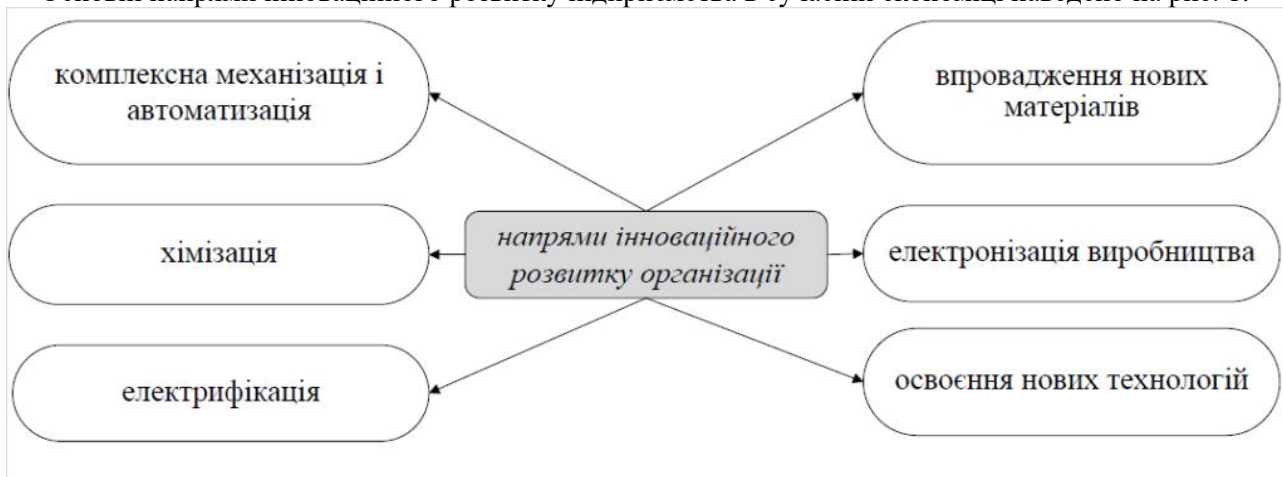

Рисунок 1 – Основні напрями інноваційного розвитку підприємства

Комплексна механізація і автоматизація виробництва передбачає широке впровадження взаємопов'язаних і взаємозалежних машин, апаратів, приладів, обладнання на всіх ділянках виробництва, операціях і видах робіт. Механізація витісняє ручну працю і замінює його машинами в основних і допоміжних технологічних операціях.

Автоматизація виробництва означає застосування технічних засобів з метою повної або часткової заміни участі людини в процесах отримання, перетворення, передачі і використання енергії, матеріалів або інформації.

Хімізація виробництва – удосконалення виробничих процесів у результаті впровадження хімічних технологій, сировини, матеріалів, виробів з метою інтенсифікації, отримання нових видів продукції і підвищення їх якості. Це знижує витрати виробництва і підвищує ефективність діяльності підприємства на ринку

Електрифікація виробництва – широке впровадження електроенергії як джерела живлення виробничого силового апарату. На основі електрифікації здійснюють комплексну механізацію та автоматизацію виробництва, впроваджують прогресивну технологію. Електрофізичні та електрохімічні способи обробки дають можливість отримати вироби складних геометричних форм.

Електронізація виробництва – забезпечення всіх підрозділів організації високоефективними засобами електроніки – від персональних комп'ютерів до супутникової системи зв'язку та інформації.

Створення і впровадження нових матеріалів, що володіють якісно новими ефективними властивостями (жароміцних, надпровідність, корозійної і радіаційною стійкістю), дозволяє підвищувати конкурентоспроможність виробленої продукції. Це, в свою чергу, позитивно відіб'ється на показниках прибутку організації.

Освоєння нових технологій вирішує багато виробничих та соціально-економічних проблем. У виробничому процесі принципово нові технології дозволяють збільшити обсяг продукції, що випускається, не використовуючи додаткові фактори виробництва.

Вітчизняні підприємства в умовах спаду виробництва в період економічних реформ зіткнулися з серйозною проблемою у сфері інноваційного розвитку. Основні складнощі були викликані відмовою фінансування НДДКР з боку держави, що призвело до тимчасового заморожування цього виду діяльності організації. Перехід підприємств на самофінансування, залучення вітчизняних та іноземних інвесторів спонукало до інноваційної діяльності підприємств. Крім того, керівники промислових підприємств усвідомили, що стратегічне планування в галузі інновацій є основоположним елементом підвищення ефективності діяльності підприємства в ринкових умовах господарювання. У зв'язку з цим частину внутрішніх інвестицій стали спрямовувати на інноваційний розвиток підприємства.

Інновації створюються абсолютною більшістю підприємств і організацій світу.

Антикризове управління передбачає вибір таких інноваційних технологій, як [6, с. 121]:

- процесні інновації – нововведення та зміни у результаті взаємозв'язку із чинниками макросередовища, планування матеріально-технічного забезпечення процесів на підприємстві, управління грошовими та матеріальними потоками, персоналом підприємства, організаційні та структурні перетворення, створення інноваційних процесів у виробництві продукції;

- продуктові інновації – створення на підприємстві системи технологічних процесів для виробництва нової конкурентоспроможної продукції;

- алокаційні інновації (реорганізаційні) – реструктуризація або реорганізація підприємства з метою перерозподілу ресурсів підприємства та постійної взаємодії всіх підрозділів, відділу виробництва, відділів технічного контролю, матеріально-технічного постачання, маркетингу, а також взаємодії між працівниками підприємства.

Інноваційні процеси варто досліджувати і впроваджувати на підприємствах не лише за настання критичної ситуації і виникнення кризи проте й з метою попередження появи кризових явищ у функціональних елементах підприємства за звичних обставин його роботи. Антикризове управління, що базується на інноваційній діяльності сприятиме уникненню кризи розвитку підприємства, створенню стійких умов функціонування, підвищенню конкурентних позицій на ринку.

Основними ознаками інноваційної стратегії підприємства, як організаційної складової антикризового управління є [7, с. 29; 8]:

- 1) розробка та розвиток нових видів продукції та послуг, та удосконалення їх споживчих властивостей;
- 2) нове виробництво, як результат науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт;
- 3) застосування альтернативних методів виробництва та використання обмежених ресурсів;
- 4) чутливість до можливих змін у стані середовища функціонування підприємства;
- 5) виведення новації на ринок (комерціалізація);

- 6) націленість на підвищення та розширення інноваційних можливостей підприємства;
- 7) інноваційна політика є чинником, що сприяє виходу на нові ринки збуту та підвищенню конкурентоспроможності.

Висновки

Таким чином, основним інструментом антикризового управління є інноваційний розвиток підприємств, який сприятиме покращенню фінансового стану, підвищенню рівня конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія / В. В. Зянько, І. Ю. Єпіфанова, В. В. Зянько – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 168 с.
2. Фучеджи В. І. Особливості антикризового управління підприємством/ В. І. Фучеджи // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2010. – № 38. – С.361-367.
3. Єпіфанова І. Ю. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія / М. П. Войнаренко, І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 188 с.
4. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
5. Васильєва Т. А. Держава, підприємства та банки в системі антикризового управління : монографія / Т. А. Васильєва, О. Б. Афанасьєва – Суми: Вид. "Ярославна", 2013. – 488 с.
6. Прохорова В. В. Інноваційні перетворення як структурний елемент антикризового управління підприємством / В. В. Прохорова, В. І. Ярмолюк // Економіка і управління. – 2013. – № 2. – С. 28-33.
7. Єпіфанова І. Ю. Внутрішні джерела активізації інноваційної діяльності Процесне та соціально-компетентне управління інноваційним розвитком підприємницьких систем : монографія / за наук. ред. О.М. Полінкевич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – С. 174-183.
8. Джеджула В. В. Оцінювання ефективності антикризового управління підприємства за умов інноваційного розвитку / В. В. Джеджула, І. Ю.Єпіфанова, Н. О. Оранська // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 11. – С. 10-14.

Білецький Володимир Віталійович – студент групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Науковий керівник: **В'ячеслав Васильович Джеджула** – д-р екон. наук, професор, кафедра фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Volodymyr V. Biletsky – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Viacheslav V. Dzhezdzhula** – Doctor of Economics, Professor, Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia